

TĒ 15 CHIUⁿ TĒK-PIÁT CHHĪ PĪⁿ-LÂNG Ê HOAT

Nā-sī pĪⁿ-lâng bōe thun mih, á-sī nâ-âu ũ chhiú-sút chêng, bōe thun mih, tiòh ēng tĕk-piát ê hoat-tō lâi chhĪ i. PĪⁿ-lâng nâ ũ náu-chek-chhé-móh-iām, á-sī sit-hû-tek-lí-a (pĕh-âu-chêng), á-sī thun mih ê kun-bah bâ-pì, ũ-sí tiòh ēng chhiū-leng-kng hō sit-bút jip ũi-nih. Ēng chit ê hoat-tō, ũ nng-tiâu lō: (1) tui phĪⁿ-khang, ian-thâu, chiáh-tō, ũi; (2) tui chhùi, ian-thâu, chiáh-tō, ũi (tē 130 tō).

Thâu chit pái tiāⁿ-tiòh ài i-seng chhĪ i, khàn-hō kap i-seng tãi-seng pĪ-pān it-khài só tiòh ēng ê mih-kiāⁿ, chiàu ē-bĪn só kì-ê:

1. Chhoan chit tiâu tng, koh nng, beh tui phĪⁿ-khang chhòng mih hō pĪⁿ-lâng chiáh ê chhiū-leng-kng. Khah siông só ēng ê chhiū-leng-kng, sĪ teh thong jiō-tō ê chhiū-leng-kng (tō-jiō-kng, *urethral catheter, Jaques' catheter, No.6*). (Nā kè ēng tō-jiō-sút chiū m̄-thang ēng).
2. Nā-sī bō kàu tng, tiòh lēng-gōa chián chit tiâu chhiū-leng-kng sio-chiap; sio-chiap ê só-chāi ēng po-lê-kng.
3. BĪn-kun, bĪn-tháng, sio-chúi; chiong chhiū-leng-kng chìm hō nng. Chit tē sòe tē tĪh-á tōe *glycerinum*.
4. I-seng só hoan-hù ê sit-bút, chhin-chhiūⁿ gū-leng, bah-thng, á-sī gū-leng phàu koe-nng; iā tiòh ũ 100 tō F.(37.8°C.) sio.
5. Chit-tē, sòe-tē ê po-lê **lāu-táu** (*funnel*), lâi tâu tĪ chhiū-leng-kng.
6. Ēng *glycerinum* boah chhiū-leng-kng, beh jip phĪⁿ-khang hit thâu bé-liu. Chhng chhiū-leng-kng tē it tiòh sió-sim ê sū, iàu-kín tiòh tit-tit khò ē-piⁿ; khin-khin ká i chhng-lòh-khì, chhian-bān m̄-thang tũh hō tui ian-thâu ê tēng-bĪn khi á-sī hō i koh jip chhùi-lāi **khûn**-teh. Iáu ũ chit khoán **ûi**-lân ê só-chāi, chiū-sĪ chhiū-leng-kng ũ-sí òe chhng tui khi-kng-lāi jip-khì; chòe iàu-kín tiòh sió-sim. Siat-sú chhiū-leng-kng, chhng tui khi-kng jip-khì, pĪⁿ-lâng tiāⁿ-tiòh òe tōa sàu, chiū thang chai sĪ chhng m̄-tiòh, án-ni tiòh thiu-chhut-lāi, koh chhng-jip. Nā chhiū-leng-kng chhng-lòh-khì liáu-āu, pĪⁿ-lâng iū-gōan chiàu kũ teh hō-khip, chiū thang chai tiāⁿ-tiòh bō chhò-gō.
7. Nā-sī nĪ-hè í-keng tióng-sēng ê lāng, tiòh chhng tui chhùi khí, 10 chhùn (Jit-pún chhùn, chiū-sĪ 33 cm.) jip-khì chiah háp-sek. Nā jip chiáh-tō bō kàu ũi, bō iàu-kín. Nā-sī gín-á tiòh khah té. Tãi-khài kóng gō hē ê gín-á, tiòh chhng 7 chhùn chiū hó (21 cm).
8. Tãi-seng ēng chit thng-sĪ lâ-lùn-sio ê kún-chúi tò hē lāu-táu. Nā lāu hó-sè, bō sàu, chiū thò-tòng. Hit sí tiòh ēng gū-leng (á-sī hō i só chiáh ê mih), ũn-ũn-á tò hē lāu-táu, hō i lāu-lòh-khì. Chóng-sĪ tiòh siông-siông hō i lāu, m̄-thang hō lāu-táu ũ lāng khang, in-ũi lāu-táu chit-ē lāng khang, khong-khì òe chng-jip-khì tĪ pĪⁿ-lâng ê ũi-nih; án-ni chiū pĪⁿ-lâng òe áu-thò, iā ũi òe **khok-tiong**.
9. Nā í-keng chiah kàu-giáh, chhiū-leng-kng tiòh ngoeh ân, hō chhiū-leng-kng-lāi ê mih bō lāu-chhut, tĪ-hông mih jip khi-kng; ũn-ũn-á thiu-chhut-lāi, sóe chheng-khì, chìm tĪ *lotio acidī boricī*.

Nā-sī chhĪ sòe-kiáⁿ, á-sī kiaⁿ ê lāng, **tiòh** kiò chit lāng tâu pang-chān; chiong i ê chhiú liáh ân, bōh-tit hō i loān loān jiàu. Á-sī ēng pheng-tò, chiong nng ki chhiú pák tiâu, iā thang.

Téng-bĪn hiah ê hoat-tō, khàn-hō tiòh sió-sim, khòⁿ i-seng cháiⁿ-iūⁿ chòe hoat, lóng tiòh kì hō i chheng-chhó. Tãi-khài i-seng put-kò chhĪ pĪⁿ-lâng chit pái, āu-lāi chiū sĪ khàn-hō ê giáh.

Nā-sī ũ **put-séng-jĪn-su** hit khoán ê pĪⁿ-lâng, nā pĪⁿ-lâng ũ tiap-á-kú òe cheng-sĪn, tiòh thàn hit-tiáp, ēng thng-sĪ iúⁿ tām-pòh gū-leng, hē i chhùi-tún-piⁿ, chhĪ khòⁿ i òe thun á bōe; chóng-sĪ m̄-thang chòe, kiaⁿ-liáu sit-bút òe tui khi-kng jip-khì hĪ-lāi. Nā mih jip-khì hĪ-lāi, lāng òe sí, á-sī piⁿ-chiáⁿ hĪ-iām.

Ēng sóe ũi ê chhiū-leng-kng, chhī pīⁿ-lâng ê hoat-tō. Chit ê hoat-tō sī khah siông teh chhī tōa-lâng. Iā ēng chhiū-leng-kng túi chhui chng-jip. Hoat-tō tã-khài sī kap kì tī téng-bīn-ê sio-siāng. Ū tēk-piát ê khui- chhui-khì, sī chhâ chòe-ê, tióng-ng ũ chit ê khang, beh chng chhiū-leng-kng ê lō-ēng, tí-hông pīⁿ-lâng beh kā (tē 131 tō).

Ēng-ióng-kòan-tng (營養灌腸, *Nutrient enema*): Nā-sī ũi-nih, bōe-ōe tóe-tit sit-bút (in-ūi áu-thò, ũi siⁿ ũi-iông, ũi tiòh-siong, nâ-âu cheng, chhui-lái chhiú-sút ê iân-kò), tiòh siat-hoat tùi tit-tng lái kòan êng-ióng-liáu. Ū-si pīⁿ-lâng chhiú-sút liáu-âu chin sióng-tiông, i-seng beh hoan-hù tiòh ēng chit hō ēng-ióng-kòan-tng.

A. Tã-seng pī-pān êng-ióng-liáu beh kòan-tng. Só ēng ê hoat-tō, tiòh i-seng chú-i, chóng-sī khàn-hō tiòh òe hiáu chhòng. Khah siông chit hō ēng-ióng-liáu, tiòh tã-seng ēng chui-ék-siau-hòa ê hoat-tō, pī-pān hō piān.

(a) Kún-chúi 500.0 c.c.

Iâm 3.5 grm.

Chui-ék-siau-hòa ê gū-bah-chiap 30.0 c.c.

(b) Koe-nng 2 liáp.

Chui-ék-siau-hòa ê gū-bah-chiap 60.0 c.c.

Chui-ék-siau-hòa ê gū-leng 60.0 c.c.

Koe-nng tiòh tok phò, ēng tek-chhiám phah. Jiân-âu ēng só beh kòan ê mih lóng lā hō chiáu.

Chiáu i-seng só hoan-hù thang chham phū-tò-chiú, a-piàn, á-sī sím-mih pát-khóan ê iòh.

(c) Kâu ê ko-phi-tê:

Ko-phi-hún 120.0 grms.

Kún-chúi 300.0 c.c.

B. Kòan-tng-hoat:

1. Nā pīⁿ-lâng tng-lái ũ pùn, hō i ēng-ióng-liáu sī bô lō-ēng, só-i tã-seng tiòh hō i sat-bùn-chui-kòan-tng. Chit-ê tiòh chhòng 24 tiám-cheng chit pái. Sóe liáu-âu, tiòh hiòh chit tiám-cheng-kú chia chiong ēng-ióng-liáu hō i.
2. Tã-seng thèh chit tiâu chng tit-tng ê chhiū-leng-kng (á-sī *catheter*), koh thèh chit tiâu 2, 3 chhiòh tng pēng-siông ê chhiū-leng-kng. Ēng chit-ki po-lê kng chiap tī hit tiâu chng tit-tng ê chhiū-leng-kng, kap pēng-siông chhiū-leng-kng ê tióng-kan; chhiū-leng-kng ê téng-bīn koh chiap chit tē sòe tē ê lāu-táu (chui-lāu, *funnel*); ēng sio-chui chìm chhiū-leng-kng tiap-á-kú.
3. Beh chng kong-bùn ê chhiū-leng-kng, hit téng-bīn, boah hoa-su-leng-iú (*vaseline*).
4. Nā pīⁿ-lâng òe tín-tāng, chiū kah i the tò-chhiú-pēng, chia kah i kha-thú kiu-khí-lái. Ēng chím-thâu á-sī mí-phē ké pīⁿ-lâng ê kut-pôⁿ hō khah kôaiⁿ tām-pòh, hō chui khah khòai lāu-jip-khì.
5. Chòe iàu-kín-ê, chhiū-leng-kng kap lāu-táu ê tióng-kan, tiòh chiong beh kòan-jip-khì ê mih tóe hō móa, bôh-tit hō khong-khì tī hit-nih, lái jip pīⁿ-lâng ê tng-lái. Beh kòan-jip-khì ê sí, tiòh ēng chhiú tùi chhiū-leng-kng nìh-teh, bôh-tit hō i lāu-chhut-lái; chia chiong chhiū-leng-kng chng jip-khì kong-bùn-lái 10, 11 chhùn tng. Bôh-tit hō só kòan ê mih lāu-chhut-lái.
6. Tē it iàu-kín-ê, tã-seng tiòh ēng hân-lóan-kè khòⁿ un-tō ũ 98 tō F. (36.7°C.) á-bô; m-thang khah kôaiⁿ. Tiòh bān-bān kòan-jip. Ēng 300.0 c.c. kòan-tng tiòh pòⁿ tiám-cheng-kú chia hó. Teh chng, á-sī kòan ê sí, pīⁿ-lâng eng-kai m-chai thiàⁿ. Nā pīⁿ-lâng kóng thiàⁿ, khàn-hō tiòh sòe-jī chng, in-ūi chhiū-leng-kng nā siuⁿ ngī, òe sióng-tiòh tng-á-lái ê liām-mòh, nā ũ tók tùi hia jip-khì, kiaⁿ-liáu òe hāi-lâng.
7. Mìh kòan-jip liáu-âu, chhiū-leng-kng, tiòh ún-ún-á thiu-chhut-lái, chia koh ēng mí-hoe that kong-bùn

kháu tiap-á-kú, bóh-tit hō mih cháu-chhut-lâi.

8. Sô ēng kè ê ke-si, tiòh sóe, siu-khí-lâi khng.

Chō-iòh: Ū-si ēng chit liáp iòh-òan, that-jip kong-bùn-lâi, im-tō á-si jō-tō-lâi, kiò-chòe chō-iòh (坐藥, *suppositorium*). Ū bah chòe ê chō-iòh, iā ū gū-leng chòe-ê (tē 132 tô). Hō pīⁿ-lâng chō-iòh ê sí, tiòh hō i the tī tò-chhiú-pêng.

1. Ēng *oleum olivae* á-si *vaseline* boah pīⁿ-lâng ê kong-bùn.

2. Boah tām-pòh *oleum olivae*, á-si *vaseline* tī hit liáp chō-iòh ê téng-bīn.

3. Khàn-hō tiòh ēng chit tè pò-á, tīⁿ tī hit ki ki-cháiⁿ, á-si kòa chit ê chng-thâu-á ê chhiū-leng-lông, chiah ùn tām-pòh *vaseline*. Thèh chō-iòh, hit thâu khah chiam ê bé-á ñg jip tī kong-bùn-lâi; chiah ēng mì-hoe that kong-bùn-kháu tiap-á-kú, bóh-tit hō chō-iòh chhut-lâi. Nā-si teh ēng êng-ióng-chō-iòh hō pīⁿ-lâng, ták jít chit pái tiòh ēng sat-bùn kap sio-chúí, sóe tit-tng hō chheng-khí.

Hōan-nā pī-pān beh tui kong-bùn siā-jip-khí ê mih, chòe iàu-kín-ê, tiòh tãi-seng khòaⁿ hân-lóan-kè ê un-tō. Nā khah sióng tui kong-bùn teh kòan sit-bút ê láng, ū-si khah bô lát thang **siu-sok**; chiū tiòh hō i hioh kúi tiám-cheng-kú, chiah koh kòan, pí tãi-seng só kòan-ê giáh-sò tiòh khah kiám tām-pòh. Ū-si kong-bùn-kháu put-chí thiàⁿ, hit sí tiòh ēng hoa-su-leng-iú (*vaseline*), á-si pheng-sng-iú (*unguentum acidi boric*), boah tī kong-bùn ê gōa-bīn.

Ū-si ūi chhiú-sút liáu-āu, (ūi-lú-khui-kháu-sút, 胃瘻開口術, *gastrostomy*) tiòh tui ūi lâi chhī i. I-seng chhiú-sút liáu, chiū ēng chit tiâu chhiū-leng-kng, chit thâu chng-jip ūi-nih ê tiong-ng, ēng sòaⁿ pák hō tiâu; chit thâu hē tī seng-khu ê gōa-bīn (tē 132^a tô). Beh chhī ê sí, ēng lâu-táu, chiap tī gōa-bīn hit thâu ê chhiū-leng-kng, ān-lâi ēng gū-leng, á-si bah-ék, tò tī hit tè lâu-táu-nih; eng-kai tiòh chhī lōa-chōe, i-seng òe tãi-seng thong-ti hō khàn-hō chai; iā thâu chit pái iū-goân tiòh i-seng tãi-seng chhī in; jiân-āu khàn-hō tiòh chhī in, kok 4 tiám-cheng-kú chit pái. Ū-si ūi-ék òe tui hit ê ūi-nih ê siong-chhiú, lâu-chhut, só chhī ê mih tè i lâu-chhut-lâi, chiū phē òe thiàⁿ. Chit khoán ê pīⁿ, chòe khàn-hō ê láng, si bô hiah ióng-īⁿ.